

TANJA LORENTZON TILLDELADES DRAMATENS VÄNNERS STIPENDIUM 2011

Till höger: Tanja i Mormors svarta ögon, foto: Roger Stenberg

**Dramatens Vänner stipendium 2011
om 25 000 kronor tilldelades
TANJA LORENTZON
med följande motivering:**

"För att hon med små uttrycksmedel och intensiv scennärvaro berättar en angelägen historia, som hon skapat i en självbiografisk, utlämnande och mångbottnad text.

Hon gestaltar i monologen Mormors svarta ögon med värme, pregnans,

humor och stor språkkänsla tre kvinnoöden. Hon ger oss en bild av mormodern, änka i finska vinterkriget, som ensam blev kvar på gården i Österbotten när Tanjas mamma likt så många andra finnar flyttade till Sverige. Tanja skildrar också mammans vilshenhet i det nya landet, sin egen svenskfödda generations situation och saknaden efter familjens ursprungliga hemspråk.

Med förhoppning om att Tanja Lorentzon med sin pjäs också inspirerar andra i mångfaldens Sverige att på motsvarande sätt ösa ur sina släkt-historiers källor".

SCENVÄXLING I STYRELSEN

MAN KAN MÄTA TID på många andra sätt än som kalenderår. Teatrar till exempel har sina säsonger och föreningar har verksamhetsår som avrapporteras vid årsmöten fram på vårkanten. Ibland passerar dessa möten rätt obemärkt, ibland markerar de slutet på en längre period och början på något nytt.

När Dramatens Vänner hade sitt årsmöte den 11 april i år innebar det slutet på Odd Zschiedrichs sju år i styrelsen varav de fyra senaste som ordförande. Odd har med sina breda kunskaper och vänligt humoristiska syn på livet gjort styrelsens arbete lätt och stimulerande. Hans breda kontaktytor i samhället har bidragit till att föreningens olika program, särskilt våra seminarier, kunnat bjuda på intressanta och mångfacetterade deltagare som medverkat till stimulerande samtal. Den blomma som Odd fick vid avskedet var verkligen väl motiverad!

Uppgiften att efterträda Odd är förvisso en utmaning, att kopiera kan det naturligtvis inte bli tal om utan det gäller att finna ett eget sätt i arbetet att föra föreningen vidare. Och vem är då jag? Valberedningen beskrev mig som en ekonom som vid pensioneringen konverterade till humanist, och något ligger det kanske i det. Men jag tycker nog själv att jag hela livet haft ett aktivt intresse för teater och opera även under min tid som ekonomi- och finanschef i olika företag. Jag besökte Dramaten första gången som tioåring då skolteatern bjöd på **Strindbergs Lycko-Pers resa** med **Per Oscarsson**. Jag minns ännu flera scener i föreställningen och från den dagen har jag varit en flitig besökare och upplevt många stora stunder. Men jag medger gärna att många av de mest stimulerande föreställningar jag sett har varit hos de fria teatergrupper som alltsedan 1960-talet satt färg på Stockholms teaterliv.

Inför hösten räknar vi med att fortsätta och fördjupa samarbetet med Dramaten som genom sitt projekt Dramaten& på olika sätt bjuder publiken något utöver själva pjäsproduktionen. Teatern har nyligen presenterat en omväxlande repertoar och styrelsen diskuterade vid sitt första sammanträde efter årsmötet olika förslag till program inför hösten. Det är ingen brist på intressanta ämnen!

För några år sedan hade vi en programform som hette Café Mix där medlemmarna träffades för att i mindre grupper diskutera en aktuell föreställning. Flera medlemmar har efterfrågat den typen av program och vi skall till hösten försöka återuppliva den.

Våra populära caféer fortsätter som tidigare och utökas med en träff även i december. Framgångens baksida är att vi ligger farligt nära kapacitetstaket för lokalen på Elverket och vårt sökande efter ett fullgott alternativ har inte varit framgångsrikt. Kanske har du något förslag?!

Styrelsen har också diskuterat att bredda reseverksamheten så att vi skulle göra fler kortare resor till teatrar inom landet förutom den årliga utlandsresan. Kanske blir Helsingfors med sina svenskspråkiga teatrar nästa mål. Gruppbesök på småteatrar inom Stockholmsområdet har också diskuterats.

Vad tycker du om styrelsen tankar? Vad har du för egna förslag? Det går faktiskt 60 medlemmar på varje styrelseledamot så självklart kan vi inte fånga in dina synpunkter om du inte själv för fram dem till oss!

Det finns många sätt att kontakta oss – Gör det!

↳ *Lennart Öquist*

LYCKAD PREMIÄR I GÄDDVIKEN

DEN 27 APRIL INBJÖD föreningen för första gången till ett besök på Dramatens verkstäder och förråd i Gäddviken. Ett efterlängtat arrangemang förstod vi – "biljetterna" tog slut på några timmar! 40 medlemmar, indelade i två grupper, guidades genom snickeri, textil, smedja, kostymförråd, attributörsverkstad, dokumentmagasin och den kolossala "kulissshissen" av verkstadschefen **Kalle Ottosson** och konstruktören **Henrik Hansen**. De hade så mycket att berätta, svarade snällt på allas frågor och var väldigt generösa med sin tid.

De avtackades av ordföranden med presentkort och diktläsning av Tove Janssons Teatervisa.

"Men så intressant detta var och så mycket duktigt folk det finns bakom kulisserna" var en vanlig kommentar under det efterföljande kaffet i solen på restaurangens terrass.

Och till alla er som inte kom med denna gång: vi återkommer till Gäddviken.

GALEASENBESÖK I MARS

VÄNNERNA BJÖDS PÅ en specialföreställning på Galeasen. Vi fick njuta av *Ett år av magiskt tänkande* av **Joan Didion** med **Ingela Olsson** i rollen. För regin står **Tatu Hämmäläinen**, nyligen utexaminerad från Dramatiska Institutet.

Pjäsen bygger på den amerikanska författaren Joan Didions bok om sorgarbetet efter makens död. Hon har själv dramatiserat scenversionen av berättelsen om året då hon sakta kom till insikt om människan som länk i ett större sammanhang, men också om smärtan och oviljan att acceptera förlusten av sin familj.

Scenversionen uruppfördes på Broadway med **Vanessa Redgrave** 2007.

Efter föreställningen fick Vännerna möta Ingela för ett givande samtal.

CAFÉ RABAEUS

FULLSATT SOM VANLIGT. Spänningen stiger när klockan närmar sig fem över sju, blir det ingen gäst idag? Då kommer han, *Johan Rabaeus*, inflygande från en mycket hastig sushi i Elverkets kök, det var nåt med hunden som var sjuk, ingen middag för husse, och sen underhåller han oss i en dryg timme, sekunderad av styrelsens **Ebba Wachtmeister**.

De känner varandra sen länge och tillsammans tar de oss med på en teaterföreläsning, unik för våra caféer, genom Johans liv, där han spelar

alla rollerna själv, på alla för stunden erforderliga språk och dialekter och han ser ut att trivas riktigt bra också på en mycket liten scen.

Annars finns han på Stadsteaterns stora scen där han gör **Molières Tartuffe**. Och det är inte precis första gången han spelar Tartuffe. "Tårt-Uffe, tänk att jag inte kan hålla fingrarna från honom – han är som hundgodis! Och språket är makalöst. Den franska alexandrinen – att översätta den är en verklig nöj att knäcka. Vi har jobbat med **Bergstrands** översättning, mycket fyndigt moderniserad av **Hasse Alfredson**." Och han ger oss några illustrerande rim och repliker. Cafépubliken fnissar glatt.

Många roller har det blivit på Stadsteatern; *Påklädaren*, *Hemkomsten*, *Vildanden*, *I väntan på Godot*, *Fastighetsskötaren*, många roller på film, många roller på TV-teatern och många roller på Dramaten, hittills över 50. Också här Tartuffe förresten, men för rätt längesen.

"Löfgrens tid var fantastisk, då hade vi verkligen en nationalteater! **Ernst-Hugo Järegård**, **Margaretha Krook**... Det var ett evenemang bara att äta lunch i personalmatsalen!"

Så byts hastigt ämne och det talas om musikaler på Göteborgsoperan (*Kiss me Kate* och *Sound of music*), *Tolvskillingsoperan* i Köpenhamn och *Tartuffe* på danska, om språkintresset eller kanske hellre lusten till språket, orden, ljuden, nyanserna.

Strindbergs Fadren på norska står på tur. "Jag är mycket interkandinavisk och jag tycker vi har en bonnig byinställning som inte ser längre än näsan räcker. Vi skandinaver har ju nästan samma språk och samma universum och skulle kunna vara 20 miljoner i stället för bara nio om vi bara ansträngde oss lite!"

"Jag måste bara fråga, fast jag vet att det är en dum fråga", säger Ebba. "Blir det inte lite tråkigt att spela t.ex. *Den girige* om och om igen?"

"Det är ju mitt yrke! Jag älskar mitt yrke. Det är magiskt och spännande att möta publiken varje kväll. Ibland oroas jag av tanken på vad som ska hända den dagen jag inte står där. Det är ett slags beroende faktiskt, ett beroende som startade när jag var 23, gick på Handelshögskolan och drabbades av både kärleken och **Grotowski**. Jag föll för en kvinna och den undergroundteater hon jobbade på. Jag påstod att jag var skådespelare, jag praktiskt taget tvingade mig in på teatern och upp på scenen och där är jag kvar."

↳ *Monica Simonsson*

CAFÉ LORENTZON

VÄNNERNAS AVGÅENDE ORDFÖRANDE **Odd Zschiedrich** avslutade sin styrelseinsats för Vännerna med att intervjua årets stipendiat **Tanja Lorentzon** inför ett fullsatt Teatercafé på Elverket i maj.

Hennes föreställning *Mormors svarta ögon* skulle spelas i tio föreställningar – men nu har Tanja spelat den 43 gånger och ska få fortsätta i höst! Ödmjukt svarar Tanja att det känns oerhört tacksamt att något som man arbetat fram själv är så uppskattat.

– Jag har fått fantastiska recensioner och har också haft ett hektiskt år eftersom jag har en ganska krävande

rolltolkning i *Hallonbusken* också. Tiden med familjen och barnen har fått sitta emellan, så jag tänker slösa mina stipendiepengar på dem. Och fortsatt skrivande...

Tanjas teaterliv utgick från tekniskt gymnasium och tanken på att kunna leva på teaterspel var avlägsen. Men en kulturintresserad mamma visade vägen till något annat och en upplevelse som etsat sig fast i minnet var **Steinbecks Möss och människor** på gamla Stadsteatern. En upplevelse som ledde till att hon sökte in på Teaterhögskolan i Stockholm och gick ut därifrån 1998.

– **Fred Hjelm** var rektor och ganska snart plockades jag in i olika projekt. Det var en turbulent tid och mycket hände och jag var energisk. Jag fick spela i *En midsommarnattsdröm* t ex, tillsammans med **Jonas Karlsson**. Sedan *Bländverk* i regi av **Peter Oskarson**. *Yvonne, prinsessa av Burgund* med **Ingmar Bergman**. Och **Brechts Puntilla** med **Torsten Flinck**. På somrarna spelade jag **Shakespeare** utomhus på Gripsholms slott.

Det som lärde mig mest var de två månader som jag läste text tillsammans med **Sif Ruud**. Hon gav mig så mycket och alla de redskapen hon visade mig använder jag mig fortfarande av.

Odd påminde om hennes roll i *Se dig om i vrrede*. Det var en speciell föreställning. Hon och **Christian Tomner** hade presenterat en annorlunda idé för nya teaterchefen **Ingrid Dahlberg** fick ok och gjorde en föreställning på ett eget sätt. Därpå följde *Hedda Gabler*.

– Men jag förstår mig inte på **Ibsen** egentligen – jag spelar hellre **Strindberg**.

Bernardas hus var en annan mycket givande pjäs att spela med alla starka roller – och kvinnor.

Lite sidospår har Tanja även gjort i TV och filmvärlden. Odd knöt ihop säcken med att fråga mer om *Mormors svarta ögon*. Tanja hade läst sin finska mormors brev till morfar när han var i Sverige. Och hon kände att hon behövde berätta denna angelägna historia om den finska arbetarklassens invandring i Sverige. Hur vatten kan förena eller skilja och hur Finlandsbåten blev en fri zon. Det har aldrig talats om det – så mormors brev blev startskottet. Och språket – det är viktigt med språket. Det är det som gör dig till den du är.

Odd frågade om teatern var det viktigaste i hennes liv, men nej det var det inte – det var balansen mellan de olika livet som var det viktigaste.

Angående framtiden är Tanja orolig för hur teatern ska hitta sin nya publik. Hur ska de hitta oss när inte skolorna har råd att introducera dem till teaterföreläsningarna.

I sin egen framtid ska hon turnera med *Mormors svarta ögon* och nästa vår kommer vi att få njuta av henne i Dramatens storsatsning *Fanny och Alexander*. Det ser vi fram emot!

↳ *Ebba Wachtmeister*

CAFÉ MALMBERG

ELVERKETS FOAJÉ var mer än fullsatt, alla tillgängliga extrastolar sattes in och tack vare vänliga och tålmodiga vänner fungerade det även om det var trångt. **Ebba Wachtmeister** intervjuade café-kvällens hemliga gäst, **Benoît Malmberg**, grundare och konstnärlig ledare av *Romeo & Julia Kören*, numera en självklar del av utbudet på Dramaten.

För tjugo år sedan föddes idén om levande renässansmusik på scenen när Benoît var assistent till **Peter Langdahl**, som då regisserade *Romeo och Julia*. Det blev en mycket lyckad satsning och dåvarande Dramatenchefen Lars Löfgren bad Benoît starta en permanent kör. Benoît tvekade, det fanns redan så många körer. I Sverige är intresset för körsång väl förankrat. Men denna kör skulle bli annorlunda; inte bara musik utan också rörelse och sceniskt framträdande. Benoît såg stora möjligheter och åtog sig uppdraget. *Romeo & Julia Kören* blev det självklara namnet.

Benoît Malmberg är anställd på dramaturgiatet och arbetar inte bara med kören utan också som producent. Kören kommer att medverka i vårens uppsättning av *Romeo och Julia*, men Benoît tycker att den skulle kunna utnyttjas mer.

Kören består nu av 16 medlemmar, som har mycket olika bakgrund; lärare, jurister, skådespelare. Den som varit med längst har sjungit i kören i 12 år. Det händer att man är borta några år men kommer tillbaka. Varje måndag är det repetition och man har flera produktioner aktuella, just nu tre. Kören koncentrerar sig på renässansmusik. Den ger stor frihet att forma sitt eget framförande, den blir aldrig tråkig och texterna är ofta vågade. Benoît blandar inte flera kompositörer på samma konsert, han vill ge en samlad bild av en musikskapare och beklagar att det inte finns någon svensk renässansmusiker. Det hade varit roligt på utlandsturnéerna om man hade kunnat visa en svensk musikskatt.

Romeo & Julia Kören är en fri grupp, men Dramaten ger stöd i form av repetitionslokaler och underhåll av de dyrbara dräkterna. Ebba undrar vad som är det roligaste och Benoît svarar utan tvekan: turnéerna. I år styrs resan till Spanien och Italien och den 22 augusti då kören firar 20 år, blir det sommarkonsert i Marmorfoajén. Att sjunga där är fantastiskt. Akustiken är härlig och miljön inspirerande. Scenerna är skapade för talat språk, inte för musik och framträdanden. Där blir det aldrig lika konstnärligt bra.

Till sist frågar Ebba hur kören bidrar till Dramatens profil och Benoît svarar att de kämpar för att få mera plats. "Vi skulle kunna göra mycket mer."

✎ *Herdis Molinder*

CAFÉ GUSTAFSSON

UNDER CAFÉDISKUSSIONEN med **Herdis Molinder** framtonade **Pontus Gustafsson** som en vänlig och eftertänksam person som i yrket växlat mellan **Noréns** långsamma allvar och farsens snabba espri.

Han har varit länge på Dramaten, minst en sju – åtta teaterchefer har passerat under årens lopp. Han började redan som ung med ett in hopp för en kompis som "trasigt barn" i **Brechts** *Punttila och hans dräng Matti* och sedan har det bara runnit på.

Under årens lopp har det blivit mycket Norén, periodvis kanske för mycket. Efter några tunga produktioner tog han ledigt och ägnade sig i fyra år åt olika privatteatrar i Stockholm. Men sedan var han tillbaka igen och åter blev det Norén, men Pontus minns med glädje många produktioner t.ex. *Endagsvarelser*.

Herdis påminde om Pontus insats som journalisten Pedersen i **Bergmans** *Swedenhielms* där hans komiska ådra kommit till sin rätt i samspelet med **Max von Sydow** och **Mona Malm**. För närvarande medverkade han som förmögen mexikan som smattrar repliker på spanska i den färgstarka föreställningen av *I lusthuset*, en stor kontrast till de senaste årens mer mollstämda repertoar.

Vid sidan av det löpande teaterarbetet har Pontus funnit tid till att göra en snart färdigställd film om scenografen **Gunilla Palmstierna-Weiss** vars levnadsöde i många avseenden varit förknippat med det sena 1900-talets teater. Dessutom har han tillsammans med **Hans Klinga** och **Pierre Wilkner** producerat en kokbok: *Dramatenaktörernas bästa recept*. Där har till och med **Greta Garbo** fått bidra med en laxpudding!

På frågan hur han hinner med allt detta svarade han snabbt att det var ju alltid roligt att lära sig något nytt och för övrigt var han ofta ledig på dagarna!

Men var kommer tryffeln in i bilden? Jo, på Gotland är Pontus delägare i en familjegård där han tillsammans med en bror har odlat hela två hektar mark med tryffel och ekplantor.

Med åren drabbas många skådespelare av olika former av scenskräck. Det hade Pontus sluppit, men en gång när han efter en olycka på scenen tvingats till överksamhet i ett par månader hade hjärnan som var van att varje kväll upprepa samma texter börjat gå på högvarv. Men bara han kom tillbaka till teatern återfann han sin arbetsro.

Till hösten såg han fram mot uppsättningen av **Goldonis** *Två herrars tjänare* där han som Pantalone åter skulle få spela komedi. Och det gjorde också en tacksam och fulltalig publik.

✎ *Lennart Öquist*

Benoît Malmberg och Ebba Wachtmeister pratade om *Romeo och Julia Kören*.

DRAMATENS VÄNNER I "THE BIG APPLE"

DAG 1. 25 förväntansfulla deltagare ankom Newark's flygplats med SAS och möttes av svensk guide som i bussen in till New York gav tips och råd inför besöket i "The Big Apple". Incheckning på Park Central Hotel, välbeläget och trevligt på 7:e avenyn nära Central Park.

Middag på Virgils Real Barbecue – en utmärkt introduktion till det amerikanska köket. Kvällens föreställning *The Warhorse* på Vivian Beaumont Theater i Lincoln Center bygger på en roman av Astrid Lindgren Award-vinnaren **Michael Morpurgo**. Handlingen utspelar sig under första världskriget och beskriver en pojkes kärlek till sin häst. Hästen blir emellertid uttagen till krigstjänst men överlever och återförenas med pojken. Handlingen är något tunn. Den stora behållningen var scenografin. Hästen framträdde i form av en "artefactor" tillverkad av trä och rotting som med hjälp av duktiga dansare efterhand antog levande former. I övrigt starka pyrotekniska effekter för att skildra kriget. Kanske i mesta laget för damerna i sällskapet medan en del herrar hade önskat mer av varan! Det blev en lång dags färd mot natt den första dagen.

DAG 2. Morgonen ägnades åt sightseeing med Thomas, en entusiastisk "new-yorker" som med stolthet berättade om sin stad. Vi färdades längs Central Park, en oas mitt på Manhattan. Forsythian och magnolian blommade, folk cyklade, joggade och åkte liksom vi hästdroska. Michael, vår skicklige chaufför, lotsade oss efterhand ner till 9/11:s Ground Zero som är under återuppbyggnad. Kvällen inleddes med gourmetmiddag på Grand Pier Restaurant i anslutning till Metropolitan Operan. Väl rustade avnjöt vi **Richard Strauss Capriccio**. En opera i en akt i programbladet kallad "a conversation piece for music". Librettot sjöngs på tyska med föredömlig översättning till engelska tillgänglig på monitor vid varje stolsrygg. Sångarna föreföll trivas med sina roller. Den stora behållningen var givetvis **Renée Fleming**, som sjungit i Stockholm vid en Nobelkonsert, men det var en särskild upplevelse att höra henne på hennes hemmascen.

DAG 3. Vännerna började nu komma i fas med tidsskillnaden och kunde med stor behållning besöka Chelsea museum, 556 West 22:a gatan. Här visas modern amerikansk och utländsk konst – väl värt ett besök. De som önskade kunde sedan promenera bland alla gallerier i området. Kvällen inleddes på restaurang Indochine – en av de bästa middagarna under vistelsen. Nu var det dags för tredje föreställningen *The intelligent homosexual guide to socialism and capitalism with a key to the scriptures* av **Tony Kushner** på the Public Theater, 425 Lafayette. Bakom denna långa titel döljer sig ett familjedrama som beskriver och analyserar det nutida amerikanska samhället (kanske mest ett storstadsfenomen). Pjäsen skildrar en

dysfunktionell familj där de flesta mänskliga problem förekommer (i sann Lars Norén-anda). En intressant och välspelad föreställning, där icke engelsktalande publik gick miste om delar av dialogen p.g.a. dålig diktning. Som vanligt i New York svaldes ofta halva stavelser.

Dag 4. Visning av utställningen "Hopper and his time" på Whitney Museum of American Art, på 945 Madison avenue. Några i sällskapet valde att i stället besöka "The Frick Collection" på 70:e gatan, en juvel bland New Yorks museer. Ett besök här ger en föreställning om hur de superrika levde i gångna tider, det är som att vara inbjuden till ett privat hem, med bl.a. Rembrandt, El Greco och Vermeer på väggarna. Allt inköpt av kol-och stålmagnaten Henry Clay Frick vid förra sekelskiftet.

Middag på den italienska restaurangen Il Punto och sedan raskt i väg till resans sista föreställning *The Benefactors* av Michael Frayn på Keen Company, 520 8:e avenyn. Ännu ett relationsdrama, denna gång mellan två par. Pjäsen har två teman, dels ett samhällskritiskt som gäller ett stort byggnadsprojekt, dels förhållandet mellan de två paren. Utmärkta skådespelare, med tydlig diktning som självfallet underlättar förståelsen. Efter föreställningen fick vi en pratstund med skådespelarna och den konstnärliga ledaren med det svensk-klingande namnet Carl Forsman. Han framhöll svårigheterna med produktioner "off Broadway". Skådespelarna har inte som i Sverige uppdrag utanför teatern (t.ex. TV) och ekonomin bygger på privata donationer (som i USA är skattebefriade!) men glädjen och engagemanget lyste igenom i hans framförande.

Sista kvällen valde de mest uthålliga av Vännerna att besöka jazzklubbar bl.a. den legendariska Birdland. Andra vandrade längs Broadway, där natt blev som dag av all ljusreklam. Tusentals människor flanerade - en härlig känsla av vitalitet.

DAG 5. Sista dagen valde en del Vänner att besöka en kyrka i Harlem för att delta i en gospel-gudstjänst. Andra gick på olika museer som t.ex. Guggenheim på 55:e avenyn. Ett arkitektoniskt mästerverk av Frank Lloyd Wright. Eller Museum of Modern Art (MoMa). Här finns allt av modern konst och kanske en av New Yorks vackraste platser "The Sculpture Garden".

Trots ett intensivt program hade vi tid med egna aktiviteter. Tack Herdis Molinder och Birgitta Meyerson för allt det arbete och den planering som ni lagt ner för att genomföra denna resa. Tack också till Björn Meyerson, vår eminente guide i NY:s tunnelbana. Tack till alla Vänner på resan, nyfunna som gamla, vi hade fem intressanta och roliga dagar.

✍️ *Margareta Sjövqvist*

RÖRLIG SCENKONST

Bild från föreställningen *Den lilla sjöjungfrun*. Ellen Jelinek; bakre rad: Magdalena Eriksson, Andrea Svensson, Karin Huldt, Jennie Lindström och Marianne Vassbotn Klasson

DEN 12 FEBRUARI hade Dramatens Vänner ett spännande och lite ovanligt seminarium om "rörlig scenkonst" med utgångspunkt i föreställningen *Den Lilla Sjöjungfrun* som spelades på Stora Scenen. Inspirationen till föreställningen från **HC Andersens** klassiska saga med samma namn, en detaljrik historia i drömsk fantasivärld. Medverkade i seminariet gjorde scenograf **Sven Dahlberg**, ljusdesigner **Linus Fellbom** och regissör/koreograf **Kajsa Giertz**. De berättade med många intressanta inlägg om det spännande arbetet med denna annorlunda föreställning. Just detta var vårt utgångspunkt i valet av seminarieämne; en annorlunda och mycket populär uppsättning med rörlig och effektiv scenografi, ljusdesign, musik och många andra effekter.

HC Andersen hör till många barndom, de klassiska sagor vi alla har hört, men också till vuxen världen då han skrev för både barn och vuxna vilket avspeglade sig i publiken på Stora Scenen. En välbesökt pjäs av alla åldrar. Vad som också lockade var nog det komplexa samarbetet med scenografi, ljus och rörelse som Dramatens Vänner's Cay Bond berättade om; då pjäsen ej är så textrik spelade ljuset stor poetisk roll som bärare av berättelsen samt tillvaratagandet av rörelsen som driver berättelsen framåt. Ensemblen bestod sålunda av både skådespelare och dansare. I *Den Lilla Sjöjungfrun* är ej det talade ordet det som har mest tyngd utan snarare helheten och rörelsen.

Musik och dans som också var viktiga ingredienser i pjäsen kan man beskriva som en "genväg" till känslorna menar Kajsa Giertz och föreställningen bygger just på dessa känslor. En uppsättning som är rik och bred i upplevelsen, som berör oss på alla plan och kan på detta sätt ses som ett "allkonstverk". Just denna sammansatta helhet var centralt i seminariets diskussion.

Musiken skapades av kompositör **Leif Jordansson** som också var en av deltagarna i det starka konstnärliga teamet.

Jenny Sundbom

Vännernas Cay Bond samtalande med scenograf Sven Dahlberg, ljusdesigner Linus Fellbom och regissör/koreograf Kajsa Giertz.

MONICA SIMONSSON TIPSAR OM SOMMARLÄSNING

SVINDLARE MOT SIN VILJA av Frej Lindqvist, Söderströms Förlag, 2011.

Frej Lindqvist, finlandssvensk skådespelare, regissör och författare som skrivit *Den dubbla rollen* (1989), *Det magiska ögonblicket* (1993), har nu också skrivit *Svindlare mot sin vilja*.

Det är snarare en "memoarroman" än memoarer i vanlig mening. Det gör den också roligare att läsa än om den varit skriven "som vanligt". Berättarperspektivet skiftar ofta, liksom tidsperspektivet. Här gestaltas skönlitterärt sådant som författaren rimligen inte kan ha varit med om; sin mors och fars äktenskapliga hemligheter, den äldre broderns krigserfarenheter, faderns flykt från Finland till Sverige där Frej och hans mor redan befann sig, en förfaders liv och tankar på 1700-talet, sin mosters eventuella affär med Mannerheim ... Mycket välskrivet och mycket nöjsam läsning.

De egna minnena kommer att dominera när den unge Frej slutligen, efter många diskussioner och till faderns ilska och förtvivlan, väljer att bli skådespelare i stället för yrkesmilitär. Han fortsätter att "umgås" med sin far, sin mor och övriga släktingar även efter deras död. De är ständiga samtalspartners och speglar för hans eget liv. Liksom Stanislavskij och Brecht.

Vi får också ett antal kärleksfulla, uppriktiga, porträtt av de människor han mött under sitt teaterliv, bland andra **Bengt Ahlfors**, **Ralf Långbacka**, **Vivica Bandler** och **Göran O Eriksson**. Många anekdoter blir det. Och hur svårt det kan vara att regissera förmår han verkligen förmedla genom att beskriva några verkligt besvärliga repetitionspass.

Han försöker också förklara för oss varför han varken helt kan lämna eller helt förenas med Finland. Och han diskuterar skådespelarkonsten, sörjer över att ingen annan längre tycks göra det och han utmanar genom att formulera viktiga frågor om kärleken och konsten att leva.

SANT OCH FALSKT, KÄTTERI OCH SUNT FÖRNUFT FÖR SKÅDESPELARE av David Mamet, Gidlunds Förlag, 2010.

Kanske **Frej Lindqvist** ändå kan glädjas åt denna bok, där författaren/regissören **David Mamet** diskuterar skådespelarkonsten, i översättning av **Gerhard Hoberstorfer**.

Temperamentsfullt och utmanande diskuteras och ges råd till både de redan verksamma och de som är på väg att bli skådespelare. Här bara några kapitelrubriker: Dyrkan av förfäder, Hitta ditt märke, Provspelningar, Muntlig framställning, Det här är mitt gathörn, Att hjälpa pjäsen, Repetitionsprocessen, Känsla, Vana, Spela "som om".

Mamet är en av USA:s stora manusförfattare, på Dramaten har vi sett *Oleanna* och *Boston marriage*.

Översättaren, som är verksam vid Stockholms stadsteater, beskriver i sitt förord hur Mamet blev hans räddning under en period av misströstan "genom sin handfasta fokusering på scenens verklighet".

PÅ JAKT EFTER DEN DIALOGISKA ESTETIKEN av Joakim Stenshäll, Carlssons Bokförlag, 2011.

Joakim Stenshäll var dramaturg, dramatiker, skådespelare, översättare, musiker och doktorand på Teaterhögskolan i Stockholm. Han ville vara med och förändra svensk teater. Bara ett par veckor före hans hastiga bortgång färdigställdes den avhandlingsplan, som är kärnan i denna bok.

"Den visar hans alldeles unika sätt att smälta samman teori och praktik, hans enastående bildningshunger och förmåga att föra en självständig diskussion med teoretiker och forskning" står det i **Karin Helanders** förord.

Många är de som tagit sig till Gubbängen och moment:teater för att få vara med om hans egensinniga, spännande och visionära arbete för en annorlunda teaterupplevelse, långt bort från den psykologiska realismen.

KRISTINA ADOLPHSON TIPSAR OM SOMMARTEATER

Västana Teater utanför Sunne i Värmland har premiär på midsommardagen på *Gösta Berlings saga* med **Jakob Hultcrantz Hansson** som Gösta Berling och **Birgit Carlstén** som Majorskan. Spelas t.o.m. 4 september.

Strada sommarscen i Nora spelar *Den fjärde rosen* av **Gunilla Linn Persson** med **Marika Lagercrantz** och **Magnus Wetterholm** som Alice B Toklas och Gertrud Stein. En rolig och drastisk berättelse från 1920-talets Paris.

I **Döda fallet** i Jämtland spelas Shakespeares *En midsommarnattsdröm* med **Sven Wollter** och **Kim Anderzon** bl.a..

På **Skillinge Teater** på Österlen spelar teaterchefen **Katarina Zell** och **Anders Granström** **Kristina Lugns** pjäs *Rut och Ragnar*.

På **Roma Teater** på Gotland ges Shakespeares *Trettondagsafton* med **Ulf Brunberg** och **Michael Segerström** bl.a.

Det här är vad jag skulle vilja se i sommar!

B

SVERIGE
PORTO BETALT
PORT PAYÉ

Vännernas program

Vi är nu 848 medlemmar i Dramatens Vänner. Men vi vill alltid bli fler! Så vi hoppas att ni hela tiden arbetar för att locka till oss nya vänner.

Vår verksamhet ligger nere i sommar, men vi har bett Kristina Adolphson att förmedla sina teater-godbitar från hela vårt avlånga land som vi hoppas ni ska låta er smakas av.

Kansliet har stängt, men ni kan alltid nå oss på telefonsvararen.
Vi ses åter på teatercaféet på Elverket den 5/9.

Dramaten självt är alltid aktivt och har mycket att erbjuda som sommarunderhållning. Håll er à jour genom att abonnera på deras nyhetsbrev från hemsidan www.dramaten.se

Som vanligt är Frippes och Elverket vänliga att ge Vännerna 10% rabatt om de visar upp medlemskortet vid beställning från menyerna.

Trevlig sommar!

Dramaten i höst

Fanny och Alexander av **Ingmar Bergman**, *Hedda Gabler* av **Henrik Ibsen**, *Två herrars tjänare* av **Carlo Goldoni**, *Natten är dagens mor* av **Lars Norén**, *Duett för en* av Tom Kempinski m.fl.

Fanny och Alexander
Livia Millhagen, Stefan Larsson, Marie Göranson, Reine Brynolfsson; (bakre raden) Christopher Wagelin, Thomas Hanzon, Kristina Törnqvist, Jonas Karlsson och Jan Malmström
Fotograf: Sören Vilks

DRAMATENS
DRAMATEN
VÄNNERS

Dramatens Vänner
Kungliga Dramatiska Teatern
Box 5037, 102 41 Stockholm
Telefon 08-667 87 09 (svarare)
Fax 08-665 62 89
E-post dramatensvanner@yahoo.se
www.dramatensvanner.se
Plusgiro: 194 75 25-0

Redaktör: Ebba Wachtmeister
Formgivning: Karin Eklund
I infogruppen: Karin Eklund, Martina Nyman,
Monica Simonsson och Ebba Wachtmeister